

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการใช้บังคับในเชิงปฏิบัติของกฎหมายในพื้นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้บังคับของกฎหมายต่อกลุ่มชาติพันธุ์ว่า เมื่อรัฐออกกฎหมายมาแล้วสามารถนำไปใช้บังคับต่อกลุ่มชาติพันธุ์ได้สมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ กลุ่มชาติพันธุ์ยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐมากน้อยเพียงใด เนื่องจากวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในอดีตอยู่กับป่า ใช้ประโยชน์จากป่าและพื้นที่ป่าไปพร้อม ๆ กัน มีความแตกต่างจากสิ่งที่กฎหมายบัญญัติอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในฐานะที่เป็นคนไทย จำเป็นต้องปรับปรุงวิถีชีวิตดั้งเดิมปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่หาแนวทางอยู่ร่วมกับกฎหมายของประเทศไทยและกลายเป็นประชาชนชาวไทยอย่างสมบูรณ์

5.1 บทสรุป

5.1.1 จาริตประเพณีกฎระเบียบชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

5.1.1.1 หมู่ 6 บ้านแม่ลานคำ ประชากรชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยังคงนับถือผี ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ มีเพียงเยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาเท่านั้น ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านแม่ลานคำ หมู่ 6 ยังคงความเชื่อดั้งเดิมไว้ได้มาก จึงไม่มีกฎระเบียบที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่กฎระเบียบหลายอย่างยังคงอยู่ในรูปของความเชื่อดั้งเดิม เช่น ป่าสะดือ ชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่ลานคำจะไม่ตัดไม้ที่มีพิธีผูกกระดูก และมีข้อห้ามที่เกิดจากผู้นำชุมชน เช่น การห้ามจำหน่ายยาเสพติด ห้ามจับปลาบริเวณต้นน้ำ เป็นต้น

5.1.1.2 หมู่ 11 บ้านป่าคา ประชากรชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งมีการแยกความเชื่อจาริตประเพณีดั้งเดิมออกจากกฎระเบียบ จึงมีการสร้างกฎระเบียบที่เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นมา ดังนี้

1. ห้ามผู้ใดขับรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือในเขตชุมชน
2. ห้ามผู้ใดจำหน่ายเหล้า สิ่งเสพติดทุกชนิด โดยเด็ดขาด
3. ห้ามตัดไม้ในเขตอนุรักษ์และป่าต้นน้ำ โดยเด็ดขาด
4. ห้ามผู้ใดทะเลาะวิวาทในหมู่บ้านเขตชุมชนเด็ดขาด
5. ห้ามทิ้งขยะตามข้างถนน ในแม่น้ำลำคลอง โดยเด็ดขาด
6. ห้ามจุดไฟเผาป่าในเขตบ้านป่าคา โดยเด็ดขาด

ดังนั้น หมู่ 11 บ้านป่าคา จาริตประเพณีดั้งเดิมกำลังเลือนหายไป ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม

5.1.2 องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายของชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายของชาวกะเหรี่ยงทั้งบ้านลานคำและบ้านป่าคา จึงแทบจะไม่มีเลย ส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษาด้วยปrikha ผู้รู้เป็นเรื่อง ๆ และเป็นครั้งคราว เฉพาะกฎหมายที่มีปัญหาต่อการดำรงชีวิตเท่านั้น แต่กฎหมายเทคนิค เช่น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ หรือพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงกลับแทบจะไม่มีความรู้เลย ต้องใช้วิธีสอบถามผู้มีความรู้แล้วนำไปทำความเข้าใจเอง ซึ่งถูกบังผิดบังส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเองอย่างแท้จริง จึงเกิดการกระทบกระทั่งกับเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายหรือมีการเรียกร้อยสิทธิหลายประการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

5.1.3 แนวทางการใช้บังคับกฎหมายกับกลุ่มชาติพันธุ์ในทางปฏิบัติ

โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ในตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ทำไร่ของชาวกะเหรี่ยงเองก็ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงอ้างว่าตนใช้ทำกินมาก่อนจะมีพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติแล้ว แต่การใช้ประโยชน์เป็นแบบหมุนเวียน 7 ปีครั้ง จึงทำให้ยังคงสภาพความเป็นป่าอยู่ กฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฉบับที่ 633 (พ.ศ. 2516) จึงประกาศเขตป่าสงวนทับที่ทำกินของชาวกะเหรี่ยงไปด้วย เมื่อชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อ่านเขียนภาษาไทยไม่ได้จึงไม่สามารถไปแจ้งการครอบครองของตนเองต่อนายอำเภอตามกฎหมายได้ ส่งผลให้ถือว่าชาวกะเหรี่ยงสละการครอบครองที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของตนให้กับทางราชการไปทั้งหมด ซึ่งปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงได้รับสิทธิการอยู่อาศัยตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติเป็นครั้งคราวไป

5.1.4 เพิ่มความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ต้องเปลี่ยนที่ดินทำกินด้วยระบบหมุนเวียนส่งผลให้เป็นปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากการทิ้งที่ดินแต่ละผืนไปเป็นเวลาหลายปี ส่งผลให้สภาพที่ดินที่ถูกทิ้งไว้นั้นกลับคืนสภาพเป็นป่า เมื่อชาวกะเหรี่ยงวนกลับมาทำกินในที่ดินผืนเดิมอ็อกย้อมกลายเป็นการบุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบกับรัฐบาลกำลังมีนโยบายเปลี่ยนจากป่าสงวนแห่งชาติไปเป็นอุทยานแห่งชาติ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่อต้านนโยบายประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงทำการสรุปองค์ความรู้ที่สำคัญจากพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
1)การแจ้งการครอบครองก่อนประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เปิดโอกาสให้บุคคลยื่นคำร้องแสดงว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	1)การแจ้งการครอบครองก่อนประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติไม่เปิดโอกาสให้บุคคลใดแสดงว่าตนมีสิทธิหรือได้ทำ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
<p>ได้อยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น</p>	<p>ประโยชน์อยู่ก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอุทยานแห่งชาติใช้บังคับ</p>
<p><u>2) ผลของการเป็นป่าสงวนแห่งชาติ</u></p> <p>ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติมีการกำหนดข้อยกเว้นให้บุคคลสามารถเข้าไปทำไม้หรือเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้คราวละไม่น้อยกว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี</p>	<p><u>2) ผลของการเป็นอุทยานแห่งชาติ</u></p> <p>พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติยกเว้นให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพียงแค่การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนจรหรือการพักผ่อน หรือเพื่ออำนวยความสะดวกปลอดภัย หรือให้ความรู้แก่ประชาชน ตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p>
<p><u>3) บทกำหนดโทษ</u></p> <p>พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ กำหนดโทษกรณีบุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท</p>	<p><u>3) บทกำหนดโทษ</u></p> <p>พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ กำหนดโทษกรณี ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ งามไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทรายเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วยหนอง บึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 จาริตประเพณีกฎระเบียบชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

จาริตประเพณีกฎระเบียบดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีการประกาศให้พื้นที่ในเขตอำเภอสะเมิงเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2516 ย่อมส่งผลกระทบต่อจาริตประเพณีดั้งเดิมที่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงที่ดินเพาะปลูกในทุกปี

จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเห็นว่า วิถีชีวิตในอดีตของชาวกะเหรี่ยงมีเพียงแค่การทำ การเกษตรหาเลี้ยงชีวิตเท่านั้น สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่มาก ซึ่งหากพิจารณาตามทฤษฎีความต้องการ (Need Theories) ของอับราฮัม เอช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ทั้ง 5 ชั้น คือ 1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) 2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) 3. ความต้องการความเป็นเจ้าของและความรัก (Belonging and Love Needs) 4. ความต้องการได้รับยกย่องจากผู้อื่น (Self-esteem Needs) 5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Self-actualization Needs) โดยมาสโลว์เชื่อว่าต้องเป็นไปตามลำดับขั้นเสมอ ไม่มีการข้ามขั้น กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนจะเกิดความต้องการขั้นที่ 1 ก่อนเมื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายเพียงพอแล้ว ความต้องการขั้นที่ 2 จึงจะเกิดขึ้นไปตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากสภาพในอดีตของชาวกะเหรี่ยงอย่างถ่องแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตในอดีตนั้นได้ตอบสนองต่อความต้องการทั้ง 5 ชั้นของมาสโลว์แล้ว เราจึงเห็นว่าวิถีชีวิตดั้งเดิมนั้นเป็นไปอย่างเรียบง่าย ชุมชนดั้งเดิมจึงมีความสามัคคีเพราะประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทั้ง 5 ชั้นครบถ้วนแล้ว

แต่ในปัจจุบันนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ความต้องการมี 5 ชั้นเท่าเดิมแต่กลับมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้ดั้งเดิมความต้องการที่เคยได้รับการตอบสนองจนเต็มแล้วกลับกลายเป็นไม่เพียงพอ อาหารที่เคยพอมิพอกินอย่างเรียบง่ายกลายเป็นอาหารที่มีการปรุงแต่งเพิ่มขึ้น หลากหลายขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกที่เดิมไม่ต้องการอะไรมากเพียงแคบ้านและเครื่องนุ่งห่มก็เพียงพอกลับกลายเป็นต้องการยานพาหนะในการเดินทางที่มีระยะเพิ่มขึ้น ต้องการเครื่องใช้ไฟฟ้าจากที่แต่เดิมไม่จำเป็นปัจจุบันกลับกลายเป็นของจำเป็น จากเดิมรู้จักกันแต่เพียงในหมู่บ้านมีความสนิทสนมรักใคร่กันดี ปัจจุบันสังคมกว้างขวางขึ้นฐานะลำดับในสังคมซับซ้อนและสูงขึ้น ความต้องการที่เคยถูกเติมเต็มแล้วกลับกลายเป็นไม่เต็ม จึงไม่สามารถไปถึงยังความต้องการขั้นสูงสุดดั้งเดิมได้ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในหลาย ๆ ด้าน โดยในด้านจาริตประเพณีที่เคยเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ ก็เปลี่ยนแปลงไปสู่วัฒนธรรมกฎหมายในรูปแบบของกฎหมายหมู่บ้าน

5.2.2 องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายของชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

จากการที่ชาวกะเหรี่ยงมีวิถีชีวิตร่วมกับชนชาติมาโดยตลอด ส่งผลให้ไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ จึงมีข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารจากทางราชการยิ่งในอดีตการคมนาคมยังไม่สะดวกสบายเท่าในปัจจุบันย่อมไม่สามารถรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายบ้านเมืองได้เลย

ย่อมจะทำให้ไม่มีชาวกะเหรี่ยงคนใดสามารถยื่นคำร้องว่าตนเองครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินก่อนมีการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ

จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเห็นว่า ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้มีความสนใจในกฎหมายบ้านเมือง ด้วยมีความเชื่อว่าตนไม่ได้เกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เพราะปราศจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาตั้งแต่อดีตกาล แม้ประเทศไทยจะมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2479 แล้วก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการนั้นมีน้อยมาก กล่าวคือ

1) การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม อาจจะเป็นการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของประเทศหรือท้องถิ่น ชาวกะเหรี่ยงไม่เคยรู้ว่าตนสามารถนำเสนอหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องนโยบายของประเทศหรือท้องถิ่นได้

2) การรวมกลุ่มของผู้ที่มีประโยชน์ร่วมกันเพื่อทำการรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มเอง หรืออาจจะมิวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณะก็ได้ ก็ถือว่าการรวมกลุ่มนี้เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน แม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีการรวมกลุ่มกันแต่ก็เป็นเพียงการปกป้องสิทธิที่ตนเองคิดว่ามีอยู่จากการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นครั้งคราวเท่านั้น

3) การจัดตั้งและการเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมืองนับได้ว่าเป็นองค์กรที่สำคัญ ทั้งนี้พรรคการเมืองจัดตั้งก็เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตลอดจนเป็นการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองคล้ายกัน หรือตรงกัน และมีวัตถุประสงค์จะนำอุดมการณ์ของกลุ่มหรือพรรคไปบริหารประเทศตามแนวทางของพรรค ดังนั้น หากประชาชนร่วมจัดตั้งได้ก็ถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ ตลอดจนการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ชาวกะเหรี่ยงไม่เคยมีความคิดที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองเลย

4) การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะหมายถึง ประชาชนต้องการจะให้ผู้ใดเข้าไปใช้อำนาจนี้แทนตน หรือทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของตน นอกจากนั้นการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ยังเป็นการแสดงความเป็นผู้มีสำนึกทางการเมืองสูง ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ชาวกะเหรี่ยงแม้จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ก็เป็นเพียงการไปลงคะแนนตามที่ได้รับแจ้งว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องไป แต่ไม่ได้เข้าใจถึงนัยสำคัญของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว

5) การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียงก็ถือได้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มข้นกว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนี้จะดำเนินการอยู่เฉพาะช่วงการเลือกตั้ง เมื่อชาวกะเหรี่ยงมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว จึงไม่ได้มีการช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียงแต่อย่างใด

เนื่องด้วยชาวกะเหรี่ยงมองว่าตนเองเป็นเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ แยกแยกไปจากคนไทย โดยทั่วไปตามวิถีคิดของทฤษฎีชาตินิยมที่ถูกปลูกฝังมา ทำให้มุมมองของชาวกะเหรี่ยงต่อกฎหมายเป็นเพียงเรื่องไกลตัว และเป็นการเอาเปรียบกลุ่มชาติพันธุ์เสียมากกว่าการที่กฎหมายจะเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบสุขของสังคม

5.2.3 แนวทางการใช้บังคับกฎหมายกับกลุ่มชาติพันธุ์ในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาของผู้วิจัยการใช้บังคับกฎหมายกับกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ไม่แตกต่างจากการบังคับใช้กฎหมายต่อบุคคลอื่น แต่ด้วยการบังคับใช้ที่ไม่ต่างกันนี้ย่อมก่อให้เกิดความต่างอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ การที่กฎหมายประกาศใช้แล้วให้ถือว่ารู้นั้นย่อมจะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง กรณีจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในปี พ.ศ. 2516 ที่ประกาศให้บริเวณพื้นที่อำเภอสะเมิงเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่มีชาวกะเหรี่ยงมาแจ้งการครอบครองของตนต่อนายอำเภอตามกฎหมายเลยแม้แต่คนเดียว เพราะในขณะนั้นไม่มีชาวกะเหรี่ยงที่อ่านภาษาไทยได้เลย การบังคับใช้กฎหมายต่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ย่อมควรจะมีวิธีการที่ต่างไปจากการบังคับใช้กฎหมายโดยวิธีการทั่วไป

แม้ว่าต่อมาจะมีการหาวิธีการเยียวยาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 พระราชทานต่อคณะกรรมการจัดงาน “วันรพี” หรือ วันนักกฎหมาย เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2516 ความว่า “กฎหมายมีไว้สำหรับให้มีความสงบสุขในบ้านเมือง มิใช่ว่ากฎหมายมีไว้สำหรับบังคับประชาชน ถ้ามุ่งหมายที่จะบังคับประชาชนก็กลายเป็นเผด็จการ กลายเป็นสิ่งที่คุณคนหมู่น้อยจะต้องบังคับคนหมู่มาก ในทางตรงกันข้าม กฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรีและอยู่ได้ด้วยความสะดวก บางที่เราตั้งกฎหมายขึ้นมาอีกด้วยวิชาการซึ่งได้จากต่างประเทศ เพราะว่าวิชากฎหมายนี้เป็นเป็นวิชาที่กว้างขวาง จึงต้องมีอะไรทำอย่างหนึ่ง แต่วิชาการนั้นอาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือท้องที่ของเรา บางทีเคยยกตัวอย่างมาเกี่ยวข้องกับที่ดินเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของประชาชนที่อยู่ทางไกล.....

...ในป่าสงวนฯ ซึ่งทางราชการขีดเส้นไว้ว่าเป็นป่าสงวนหรือป่าจำแนก แต่เราขีดเส้นไว้ประชาชนก็มีอยู่ในนั้นแล้ว เราจะเอากฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ในป่าที่ยังไม่ได้สงวนแล้วเพิ่งไปสงวนทีหลัง โดยขีดเส้นบนกระดาษก็ดูชอบกลอยู่ แต่มีปัญหาเกิดขึ้นที่เมื่อขีดเส้นแล้วประชาชนที่อยู่ในนั้นเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไป ถ้าดูในทางกฎหมาย เขาก็ฝ่าฝืนเพราะว่าตรามาเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม แต่ว่าถ้าตามธรรมชาติใครเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย ก็ผู้ที่ขีดเส้นนั่นเองเพราะว่าบุคคลที่อยู่ในป่านั้นเขาอยู่มาก่อน เขามีสิทธิในความเป็นมนุษย์ หมายความว่า ทางราชการบุกรุกบุคคล ไม่ใช่บุคคลบุกรุกกฎหมายบ้านเมือง...”

ส่งผลให้มีการผ่อนปรนอนุญาตให้ชาวกะเหรี่ยงอาศัยและทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่การแก้ปัญหาย่างยั่งยืน เพราะแม้ในปัจจุบันหากเป็นเรื่องที่กระทบต่อวิถีชีวิตหรือที่ดินทำกิน แม้มกฎหมายจะประกาศใช้แล้ว ชาวกะเหรี่ยงก็ยังรวมตัวกันเพื่อที่จะปฏิเสธการใช้บังคับกฎหมายดังกล่าวกับพวกตน

5.2.4 เพิ่มความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาของผู้วิจัยการใช้บังคับกฎหมายกับกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นรู้กฎหมายเสียก่อน การรู้กฎหมายนี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่อ่านรู้เรื่อง แต่ยังคงต้องทำให้เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายด้วย เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์มีสำนึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมขนาดใหญ่ที่เรียกว่าประเทศไทย มากกว่าการยึดติดว่าตนเป็น

เพียงแต่ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น ในการนี้การใช้บังคับกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐควรเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎหมายมากกว่าการใช้กำลังบังคับเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย จึงควรนำทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยจะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไป ตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก เพื่อแสดงถึงขั้นตอนที่ถูกต้องตามกฎหมายมากกว่าความสะดวกของเจ้าหน้าที่

จะเป็นการเพิ่มความรู้ด้านกฎหมายให้กลุ่มชาติพันธุ์ โดยเมื่อรู้แล้วว่ากฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ก็ต้องปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

5.3 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยการมีผลใช้บังคับในเชิงปฏิบัติของกฎหมายในพื้นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ชี้ให้เห็นแล้วว่าการบังคับใช้กฎหมายด้วยวิธีการทั่วไป ไม่สามารถทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ยอมรับและปฏิบัติตามได้ ส่งผลให้กฎหมายด้อยประสิทธิภาพเกิดแนวคิดในการปฏิเสธกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้สังคมเข้าสู่ระบบของความเป็นกฎหมายมากกว่ากฎหมาย ดังนี้ เพื่อที่จะทำให้กฎหมายมีผลบังคับได้อย่างจริงจังในทางปฏิบัติ จึงมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้

5.3.1 สร้างระบบการทำความเข้าใจกฎหมายให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

การไม่รู้กฎหมายย่อมส่งผลให้คนทำผิดกฎหมาย การรับรู้และยอมรับกฎหมายย่อมจะทำให้คนปฏิบัติตามกฎหมายได้ นับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นภาระหน้าที่หลักของรัฐในการที่จะทำให้ประชาชนรู้จักกฎหมายได้ ดังนั้น ระบบการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กย่อมทำให้เข้าถึงประชาชนได้มากกว่าขนาดใหญ่ ดังนั้น เทศบาลตำบลสะเมิงใต้ จึงควรจัดหน่วยบริการให้ความรู้ทางกฎหมายต่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้

5.3.2 พัฒนาระบบการบัญญัติกฎหมาย

กฎหมายทุกฉบับล้วนมีความประสงค์ในการรักษาความสงบสุขในสังคมไม่เจ้านใดก็ตาม แต่หากกฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นโดยข้อมูลที่ไมถูกต้องครบถ้วน ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมเสียมากกว่าจะรักษาความสงบสุขของสังคม ดังนั้น กฎหมายทุกฉบับที่มีผลต่อวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของบุคคล ควรให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้เป็นกฎหมายเพื่อรับฟังข้อมูลจากผู้ได้รับผลกระทบนำมาประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขกฎหมายนั้นก่อนประกาศใช้ต่อไป